

کنفرانس آب و هوایی پاریس؛ پیشرفت‌ها و نگرانی‌ها

دکتر عبدالله قنبرلو*

اشاره:

کنفرانس آب و هوایی پاریس که در اواخر نوامبر و اوایل دسامبر ۲۰۱۵ (۹ تا ۲۰ آذرماه) برگزار شد، یکی از بزرگترین گردهم‌آیی‌های بین‌المللی بود که امید تازه‌ای در میان دوست‌داران محیط زیست ایجاد کرد. این کنفرانس و توافق ناشی از آن گامی مهم در جهت کاراتر ساختن رژیم جهانی محیط زیست به شمار می‌آید. این نکته برای ایران نیز خصوصاً با توجه به اینکه در زمره ۱۰ کشور پرآلوده جهان قرار دارد، بسیار حائز اهمیت است. اعلام تعهد ایران به پیش‌نویس توافق ضمن اینکه می‌تواند گام مهمی در بهبود مسایل زیست محیطی ایران باشد، همکاری ایران با جامعه جهانی را نیز تقویت می‌کند.

مقدمه

هدف کنفرانس، ایجاد مکانیسمی برای مهار گرمایش زمین از طریق کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای بود. این خوش‌بینی در حالی شکل گرفت که شش سال پیش در کنفرانس کپنهاگ علی‌رغم حضور گسترده کشورهای جهان نتایج مطلوبی حاصل نشد و در نتیجه آن موجی از بدبینی به آینده محیط زیست بشر شکل گرفت. در عین حال، توافق‌های پیش از کپنهاگ نیز آنچنان که باید وضع محیط زیست جهان را دگرگون نکرده بودند. جو کلی حاکم بر کنفرانس به نحوی بود که نشان می‌داد احساس خطر از روند تخریب محیط زیست در گستره جهانی تشدید شده است. به دلیل این ویژگی‌ها، توافق پاریس از سوی برخی رسانه‌ها به عنوان توافق تاریخی و جهانی توصیف شد. در این گزارش به بررسی ابعاد مختلف توافق پاریس پرداخته می‌شود.

مسائل اساسی پیش از کنفرانس

مسئله نگرانی بین‌المللی از تخریب فراینده محیط زیست سابقه‌ای طولانی دارد. حتی در سده نوزدهم نیز بین برخی کشورها توافقی‌هایی در مورد نحوه حفاظت از سلامت زیست‌محیطی مناطق خاص به عمل آمد. اما اولین بار در دهه ۱۹۷۰ بود که سازمان ملل متحد آن را به عنوان یک دستور کار جهانی وارد برنامه‌های خود کرد. این امر در کنفرانس ۱۹۷۲ استکهلم با اینکه از سوی کشورهای بلوک

امروزه، افزایش درجه حرارت هوا، طوفان‌ها و سیل‌های ویرانگر، خشکسالی‌های پی‌درپی، بالا آمدن سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها، تشدید غلظت آلودگی‌های منتشر در هوا و به تبع همه اینها افزایش تعداد پناه‌جویان و مهاجران همگی مسأله کمک به سلامت محیط زیست جهان را به صدر دستور کارهای امنیتی سازمان ملل سوق داده است. سیاره مادر در دوران پس از صنعتی شدن و از زمان ثبت دمای هوا تاکنون نزدیک به ۲ درجه سانتی‌گراد گرم‌تر شده است. همه اینها حاکی از اهمیت فزاینده مذاکرات بین‌المللی درباره محیط زیست بشر است.

حضور نمایندگان بیش از ۱۹۰ کشور جهان شامل بیش از ۱۵۰ تن از سران و مقامات عالی‌کشورها از یک سو و همسویی نسبتاً پررنگ آنها در مورد مقررات توافق شده عواملی بودند که باعث شدند خوش‌بینی‌ها نسبت به آینده محیط‌زیست جهان افزایش یابد. مهم‌ترین

اختلافات بین‌المللی مستمر از یک سو و ضعف طرف‌های توافق در عمل به تعهدات، در مجموع موجب شدند جو ناامیدی و بدبینی به آینده محیط‌زیست به مرور زمان تشدید شود. کنفرانس ۲۰۱۵ پاریس از معدود رویدادهایی است که مجدداً موج جدیدی از خوش‌بینی را ایجاد کرد.

نکات مهم توافق شده

متن نسبتاً مفصلی که مورد توافق قرار گرفت، در گام اول بر ضرورت تعهد کشورها به اصول و مقررات بین‌المللی پیشین - از جمله پروتکل کیوتو - تأکید دارد. اما در عین حال، حاوی مقررات نوینی است که در نوع خود حائز اهمیت است. مهم‌ترین یا کلیدی‌ترین توافقی که حاصل شده این است که کشورها تلاش خواهند کرد روند افزایش درجه حرارت زمین - که از زمان صنعتی شدن کشورها آغاز شده - در زیر ۲ درجه سانتی‌گراد حفظ شود و در صورت امکان از ۱/۵ درجه بالاتر نرود. تحقق این هدف مستلزم تعهد عملی کشورها به کاهش اساسی در انتشار گازهای گلخانه‌ای است. خط قرمز تعیین شده به این خاطر است که افزایش بیشتر دمای زمین عوارض خطرناک‌تری به دنبال خواهد داشت، به نحوی که بخش‌های گسترده‌ای از زمین دیگر قابل سکونت نخواهند بود. توافقنامه ضمناً می‌پذیرد که علی‌رغم مسئولیت مشترک کلیه کشورها برای جلوگیری از گرم شدن زمین، سهم آنها یکسان نیست. به همین منظور، از کشورهای توسعه‌یافته صنعتی مسئولیت‌پذیری و هزینه بیشتری را می‌طلبد.

تعهد علمی کشورها به اصل توقف و

شرق به دلایل سیاسی مورد بی‌اعتنایی قرار گرفت، اما نمایندگان بیش از ۱۰۰ کشور جهان در آن حضور یافتند. بیست سال پس از آن، کنفرانس جهانی بزرگی در ریودوژانیرو برگزار شد که به طور مشخص روی موضوع توسعه پایدار تمرکز کرد. پس از گردهم‌آیی استکهلم و ریو کنفرانس‌ها و توافق‌های متعددی شکل گرفتند که هر کدام به نحوی در تکامل رژیم بین‌المللی محیط‌زیست جهان نقش داشتند. اما مشکلی که همواره وجود داشته، این است که با وجود استقبال گسترده از کنفرانس‌ها، گام‌های عملی بزرگی در این مسیر برداشته نشد. به عنوان نمونه پروتکل کیوتو که در اواخر دهه ۱۹۹۰ به منظور مقابله با انتشار گازهای گلخانه‌ای تدوین و تصویب گردید، با استقبال عملی ضعیفی مواجه شد. همچنین از همان ابتدا، در نگرش کارشناسان و سیاست‌مداران به رسیدگی و مدیریت مسائل محیط‌زیست اختلاف وجود داشته است. بر این مبنای گروهی از صاحب‌نظران اصولاً مروج این اندیشه بوده‌اند که اقتصاد آزاد اتوماتیک‌وار جوامع را به سمت استانداردهای زیست‌محیطی سوق خواهد داد و دخالت نهادهای بین‌المللی نه تنها ضرورت ندارد، بلکه هزینه‌ساز است. آنها استدلال می‌کنند که پیشرفت‌های چشمگیر برخی کشورهای توسعه‌یافته در دستیابی به تکنولوژی‌های کم‌آلاینده یا پاک نه به خاطر فشار رژیم‌های بین‌المللی، بلکه نتیجه منطق درونی اقتصاد آزاد بوده است. در مقابل، رویکرد دیگری وجود داشته که معتقد است، شدت مشکلات زیست‌محیطی به گونه‌ای افزایش یافته و بعد جهانی گرفته که نمی‌توان برای اصلاح وضع موجود منتظر عملکرد منطق اقتصاد آزاد در همه کشورها شد. به نظر آنها تا رسیدن همه کشورها به وضعیت توسعه‌یافتگی فاصله زیادی مانده و تا آن زمان روند تخریب محیط‌زیست، جهان را به ویرانی خواهد کشید. بنابراین، مشکل محیط‌زیست جهان باید از طریق یک رژیم بین‌المللی فراگیر و با برنامه‌ریزی‌های جدی حل و فصل شود.

در عمل، رویکرد دوم که بر ضرورت توسعه رژیم‌های بین‌المللی تأکید داشته، تحقق یافت و سازمان ملل متحد در این زمینه فعال شد. اعضای سازمان ملل غالباً اذعان داشته‌اند که نجات محیط‌زیست جهان نیازمند همکاری فراگیر بین‌المللی است. اما در مورد کم و کیف مسئولیت و همکاری دولت‌ها اختلافات جدی وجود داشته است. به خصوص آسیب‌پذیری ناهمسان کشورها موجب شد احساس مسئولیت‌ها نیز شدت و ضعف متفاوتی داشته باشند.

بلکه در مقابل ملزم به تلاش برای کنترل انتشار گازهای گلخانه‌ای خود هستند و در این راه تا حدی از حمایت فنی و مالی کشورهای توسعه یافته برخوردار خواهند شد.

به گفته ابتکار، براساس هماهنگی دستگاه‌های مختلف و تصمیم دولت ایران، کاهش ۴ درصدی انتشار گازهای گلخانه‌ای در برنامه جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته که در صورت رفع کامل تحریم‌ها و احیاء همکاری‌های بین‌المللی این رقم به ۱۲ درصد افزایش خواهد یافت

توافق‌نامه اساساً پایه داوطلبانه دارد، زیرا حتی در صورت تخطی کشورها، مجازات مشخصی برای آن در نظر گرفته نشده است اما در عین حال مقرراتی را برای راستی‌آزمایی و شفافیت عملکرد کشورها تعیین کرده است. کشورها متعهدند به طور پیوسته در مورد وضعیت آلاینده‌ها، کم و کیف آلودگی موجود و همچنین برنامه‌هایی که در جهت کنترل و اصلاح وضع موجود تنظیم و به اجرا گذاشته‌اند، گزارش ارائه کنند. البته این قید بیشتر در مورد کشورهای صنعتی مطرح است و در مورد ممالک در حال توسعه سخت‌گیری چندانی ندارد. به نظر می‌رسد مهم‌ترین ضمانت اجرایی که توافق‌نامه به نحو ضمنی پیش‌بینی کرده، همان فشار افکار عمومی است. البته این در صورتی مؤثر خواهد بود که اولاً عملکرد و تعهد کشورها واقعاً شفافیت داشته باشد و ثانیاً دولت‌ها به تبع افکار عمومی سیاست‌های خویش را مورد بازنگری قرار دهند.

اجرای توافق‌نامه پاریس منوط به یک شرط مشخص و ساده است و آن عبارتست از تصویب پارلمانی توافق توسط ۵۵ کشوری که حداقل ۵۵ درصد کل گازهای گلخانه‌ای جهان را منتشر می‌کنند.

کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای مستلزم دستیابی آنها به تکنولوژی‌های پاک است تا از طریق آنها انرژی‌های تجدیدپذیر جایگزین انرژی‌های فسیلی شوند. کشورهای صنعتی پیشرفته در دستیابی به این تکنولوژی‌ها موفقیت‌های قابل توجهی داشته‌اند. اما کشورهای فقیر حتی در دستیابی به تکنولوژی‌های هماهنگ با انرژی‌های فسیلی نیز مشکلات اساسی دارند. توافق پاریس به این منظور راهکارهایی ارائه کرده است. آنکه براساس کشورهای ثروتمند متعهد می‌شوند از کشورهای فقیر هم به لحاظ فنی و هم مالی حمایت کنند. با اینکه از کلیه کشورها خواسته شده است به صورت داوطلبانه در مسیر جایگزینی تکنولوژی‌ها گام بردارند، اما از کشورهای توسعه یافته درخواست شده است فعلاً تا سال ۲۰۲۰ سالانه مجموعاً ۱۰۰ میلیارد دلار جهت اصلاح زیرساخت‌های ممالک در حال توسعه اختصاص دهند.

کلیه کشورها پذیرفته‌اند که برای دستیابی به اهداف بلندمدت توافق، هر پنج سال یک بار اهداف و برنامه‌های مربوط به سیاست کاهش آلودگی صنایع خود را بازبینی و اصلاح کنند. همچنین توافق‌نامه از کشورهای توسعه یافته انتظار دارد میزان آلاینده‌های صنایع خود را حتی در کوتاه مدت به نحو چشم‌گیری کاهش دهند و از کشورهای در حال توسعه نیز خواسته شده است مسیر صنعتی شدن خود را به نحوی تنظیم کنند که رشدشان به انتشار بیشتر گازهای گلخانه‌ای - آنچنان که کشورهای چینی و هند طی دهه‌های اخیر تجربه کرده‌اند - منجر نشود. برای این گروه از کشورها تعهد مالی قرار داده نشده

۳۰ روز پس از آنکه این شرط تحقق یافت اجرای توافقنامه آغاز خواهد شد. در صورتی که این اتفاق روی دهد، توافق پاریس در واقع جایگزین پروتکل کیوتو خواهد شد. به نظر می رسد مقررات پاریس در مقایسه با کیوتو جامع تر، به روز تر، و کارا تر بوده و استقبال جهانی از آن پررنگ تر است.

ارزیابی توافق پاریس

چنان که قبلاً اشاره شد، توافق پاریس از این جهت که از پشتیبانی بین المللی گسترده ای برخوردار است، برای عده ای خوشحال کننده بوده و امیدواری های جدیدی ایجاد کرده است. اما در عین حال منتقدان سرسختی نیز داشته که از ابعاد مختلف آن را زیر سؤال برده اند. گروهی از منتقدان رادیکال که اساساً ریشه مشکلات را به سیستم های فکری حاکم بر جهان امروز - از جمله مدرنیته و سرمایه داری - نسبت می دهند، گفته اند که چنین سازو کارهایی هرگز مشکل گشا نخواهند بود. برای مثال، توماس پیکتی و تیم جکسون، دو اقتصاددان فرانسوی و انگلیسی در آستانه نشست پاریس طی نامه ای به روزنامه گاردین گوشزد کردند که نجات محیط زیست مستلزم آن است که سرمایه داران از سرمایه گذاری و کسب و کار در بخش هایی که در تعارض و تقابل جدی و اساسی با واقعیت موجود است، منع شوند. آنها تصریح کردند: «این لحظه ای نادر و سرنوشت ساز در تاریخ است. علم، اخلاق، و اقتصاد به هم می پیوندند تا بازار و تجارت شفافی را تجسم بخشند. مذاکرات آب و هوایی پاریس (موسوم به COP21) باید نسبت به محروم نمودن و منع کردن سرمایه گذاران و فعالیت اقتصادی آنها در بخش سوخت های فسیلی مسئولیت پذیر باشد و این مهم را در دستور کار خود قرار دهد.» به گفته پیکتی و جکسون، سرمایه همچنان بر اکتشاف و استخراج انرژی های کثیف اصرار دارد و این سرمایه گذاری ها بر سرفاه عمومی مردمان جهان دست به قمار می زنند. توافقی که در عمل حاصل شد، با ایده آل های مورد نظر این دو اقتصاددان فاصله بسیاری داشت.

گروه دیگری از کارشناسان با اینکه خود را مدافع یک راه حل اصلاح طلبانه و واقع بینانه معرفی می کنند، اما ادعا کرده اند که توافق پاریس هرگز مشکل را مرتفع نخواهد کرد. بر اساس یک رویکرد، از آنجا که توافق فاقد ضمانت اجرایی فوری و مؤثر از طریق مجازات های مقتضی است، به نتیجه مورد انتظار نخواهد

رسید. کافی است تعداد انگشت شماری از کشورها به تعهدات خویش پشت پا بزنند، در آن صورت، طرف های دیگر معاهده نیز انگیزه محکمی برای ادامه همکاری نخواهند داشت. از آنجا که کاهش گازهای گلخانه ای مستلزم کنترل فعالیت های اقتصادی است و این کنترل خواه و ناخواه آثار اجتماعی و سیاسی منفی به دنبال دارد، پس دولت ها در صورت لزوم به راحتی، تعهدات شان را نقض خواهند کرد.

اما با فرض اینکه هیچ تخلفی نیز صورت نگیرد، باز باید گفت که توافق نامه اشکالات اساسی دارد. عده ای معتقدند که در این توافق کشورهای ثروتمند فقرا را فریب داده اند. علی رغم اینکه ظاهراً کشورهای توسعه یافته بار مسئولیت سنگین تری دارند، اما این هرگز با سهم شان در بروز و تشدید مشکلات، هم خوانی ندارد. بر اساس کنوانسیون های آب و هوایی سازمان ملل هر کشوری باید متناسب با سهمی که در تخریب محیط زیست داشته، مسئولیت بپذیرد. این در حالی است که تعهدات مندرج در توافق پاریس در برابر این مسأله ساکت است. تعهداتی که کشورهای ثروتمند پذیرفته اند، هرگز با قصورهایی که تاکنون در قبال تخریب محیط زیست جهان داشته اند، تناسب ندارد. زمانی اصل انصاف رعایت نشود، اجرای آن نیز به مشکل بر خواهد خورد.

نکته دیگری که مطرح شده، این است که تصمیم کشورها به بازگرداندن میزان افزایش دما به ۱/۵ درجه در توافق پاریس بلندپروازانه است. اگرچه علم، رابطه افزایش استفاده از انرژی های فسیلی و افزایش درجه حرارت زمین را تأیید

از آنکه در گذشته تصور می‌شد، در حال ذوب شدن هستند که در نتیجه آن حیات انسان‌های بسیاری به خطر افتاده است. بنابراین، جهان باید به راه‌حل‌های بسیار اساسی‌تر و فوری‌تر فکر کند.

ایران و کنفرانس پاریس

سران حدود ۱۵۰ کشور جهان در کنفرانس پاریس حضور یافته و نقطه نظرات و پیشنهادات خویش را در این زمینه مطرح کردند. برخی از آنها هشدارهای مهمی در مورد حساسیت اوضاع زیست‌محیطی جهان مطرح نمودند. از جمله باراک اوباما تصریح کرد: «ما نسلی هستیم که تأثیر تغییرات اقلیمی را در زندگی خود حس می‌کنیم و شاید آخرین نسلی باشیم که می‌توانیم در خصوص آن کاری بکنیم.» وی در عین حال تأکید کرد که هیچ کشوری اعم از بزرگ و کوچک یا غنی و فقیر در مقابل تغییرات آب و هوایی مصونیت ندارد. می‌توان گفت پیام مشترک همه رهبران جهان، بیش از همه بر ضرورت انجام اقدامات عملی برای بهبود اوضاع تأکید داشت. همچنین در اظهارات نمایندگان کشورهای در حال توسعه یا کمتر توسعه یافته نیز یک نکته بسیار مهم جلوه بیشتری داشت و آن ضرورت مسئولیت‌پذیری بیشتر کشورهای توسعه یافته صنعتی در این خصوص بود. حتی شی جین‌پینگ رئیس‌جمهور چین، نیز که کشورش مقام اول تولید گازهای گلخانه‌ای را در جهان امروز دارد، از کلیه کشورها خصوصاً کشورهای توسعه یافته خواست برای رسیدن به نتیجه برد-برد همگانی مسئولیت بیشتری بر عهده بگیرند. نماینده ایران در کنفرانس پاریس خانم معصومه ابتکار رئیس سازمان محیط زیست کشور بود که طی سخنان خود بر چند نکته مهم در مورد ویژگی‌های رژیم زیست‌محیطی آتی تأکید کرد. وی اشاره کرد که کشورهای جهان با وجود مسئولیت مشترک در مقابله با تغییرات اقلیمی باید سهم‌ها و توانمندی‌های متفاوت یکدیگر را درک کنند. در عین حال، توافق‌نامه آتی نباید هیچ کشوری خصوصاً کشورهای کمتر توسعه یافته را نادیده بگیرد. ابتکار اظهار داشت که توافق‌نامه باید نوآوری داشته و از ابزارهای اجرایی لازم با محوریت ابزارهای تشویقی برخوردار باشد. مشارکت کشورها باید شکل داوطلبانه داشته و مبتنی بر جذب از طریق تشویق باشد تا فشار. نکته مهمی که رئیس سازمان محیط زیست در مورد وضعیت خاص کشورهای منطقه و ایران به میان کشید، توجه به نیازهای فوری کشورهایی است که با مسائل مخاطره‌آمیز فوری مثل ریزگردها و

کرده، اما این بدان معنا نیست که گرم شدن زمین صرفاً محصول استفاده از سوخت‌های فسیلی است. به علاوه، با اینکه انتشار گازهای گلخانه‌ای یکی از بزرگترین مشکلات زیست‌محیطی جهان است، اما بدان محدود نمی‌شود. همچنین با فرض اینکه سوخت‌های فسیلی مهم‌ترین عامل مشکلات زیست‌محیطی باشد، توافق‌نامه، مکانیسم کنترلی مطمئنی برای رسیدن به هدف ندارد. برای بازگرداندن افزایش دمای زمین به ۱/۵ درجه باید کاهش چشمگیر، گسترده و فوری در استفاده از سوخت‌های فسیلی صورت گیرد. به نظر نمی‌رسد امکان رسیدن به چنین هدفی از طریق این توافق فراهم باشد.

جیمز هانسن^۱ دانشمند سابق ناسا که بعضاً به عنوان «پدر موضوع تغییرات آب و هوایی» خوانده می‌شود، از جمله کسانی است که معاهده پاریس را گام ضعیف و ناچیزی در رسیدن به هدف ارزیابی کرده است. وی طی گفتگویی با گاردین اعلام کرد که توافق واقعاً یک فریب و تقلب است که فقط قول می‌دهد، اما هیچ اقدامی به دنبال ندارد. به گفته هانسن تا زمانی که سوخت‌های فسیلی به عنوان ارزان‌ترین سوخت‌های موجود در بازار مورد خرید و فروش قرار گیرند، به سوختن ادامه خواهند داد، به خصوص که برخی ملت‌ها به آنها نیاز حیاتی دارند. حتی در کشورهای ثروتمند نیز برای توقف روند موجود اراده کافی وجود ندارد، زیرا برای کاهش فوری مصرف سوخت‌های فسیلی باید مجازات‌های مالی سنگینی تعیین شود. در شرایط کنونی یخ‌های زمین بسیار سریع‌تر

1. James Hansen

که این نوعی برد دیپلماتیک برای ایران به حساب می‌آید.

نتیجه‌گیری

کنفرانس و توافق تاریخی پاریس گامی مهم اگرچه کوچک برای ایجاد حرکت جهانی جدیدی برای نجات محیط زیست جهان بود. با اینکه ناامیدی و نگرانی در مورد کارایی توافق‌نامه پایانی کنفرانس بسیار است، اما با توجه به واقعیت‌هایی نظیر حضور و همسویی نسبتاً پررنگ‌تر دولت‌های مختلف و خصوصاً استقبال جدی رئیس‌جمهور آمریکا از توافق‌نامه می‌توان به این جمع‌بندی رسید که گذشت زمان و تعمیق فجایع زیست محیطی مسئولیت‌پذیری جهانی را به نحو قابل توجهی تقویت کرده است. تقریباً همه کشورها می‌دانند که چه فاجعه‌ای در حال رخ دادن است و برای مهار آن چه سیاست‌ها و اقداماتی باید در دستور کار قرار گیرند. مسأله مهمی که مشکل‌ساز شده کم و کیف تقسیم مسئولیت‌هاست. لازم است دیالوگ جهانی به منظور نزدیک‌سازی مواضع دولت‌ها به همدیگر ادامه یابد. نکته‌نهایی اینکه هم‌گرایی دولت‌ها در مسأله محیط‌زیست می‌تواند بر دیگر خطوط اختلاف‌انگیز نیز اثر گذاشته و شبکه‌های هم‌گرایی را گسترش بخشد. جهانی شدن تهدیدات زیست محیطی، مبین این پیام است که در عصر کنونی کشورها با وجود اختلافات سیاسی ناچار از همکاری‌اند و اصرار بر اختلافات به باخت همگانی منتهی خواهد شد.

سیل‌های مخرب مواجهند. نکته مهم دیگری که نماینده ایران بر آن انگشت گذاشت، توجه به «ردپای کربن» در تولید و استفاده از تسلیحات نظامی بود. وی تأکید کرد که باید محاسبه دقیقی از ردپای کربن‌های ناشی از جنگ و درگیری‌های مسلحانه صورت گیرد، زیرا آثار صنایع جنگی بر محیط زیست با اینکه بسیار زیاد است، اما همواره مورد غفلت قرار داشته است. وی خاطر نشان کرد که پروژه کربن‌زدایی از محیط زیست جهان صرفاً با محدود شدن به اقتصاد کم کربن ناقص خواهد بود و لازم است حوزه‌های دیگر فعالیت‌های بشری خصوصاً فعالیت‌های نظامی نیز مورد توجه قرار گیرند. ابتکار در نهایت از عزم جدی جمهوری اسلامی ایران در همکاری بین‌المللی به منظور کاهش گازهای گلخانه‌ای خبر داد. وی همچنین در گفتگوهای حاشیه‌ای نشست پاریس به ابعاد مختلف برنامه مقابله با تخریب محیط زیست و خصوصاً مسائل کشور ایران اشاره نمود. وی تأکید کرد که تنش‌ها و بی‌اعتمادی‌های جدی میان ایران و قدرت‌های غربی یکی از موانع مهم مبارزه ایران با چالش‌های زیست محیطی بوده است. نماینده ایران اشاره ویژه‌ای به مسأله تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران داشت و ضمن طرح این استدلال که تحریم‌های بین‌المللی به همکاری ایران در حفاظت از سلامت محیط زیست آسیب جدی زده، اعلام کرد که ایران در صورت رفع این تحریم‌ها انتشار گازهای گلخانه‌ای را به شدت کاهش خواهد داد. به گفته ابتکار، براساس هماهنگی دستگاه‌های مختلف و تصمیم دولت ایران، کاهش ۴ درصدی انتشار گازهای گلخانه‌ای در برنامه جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته که در صورت رفع کامل تحریم‌ها و احیاء همکاری‌های بین‌المللی این رقم به ۱۲ درصد افزایش خواهد یافت.

حضور ایران در کنفرانس پاریس از یک وجه، اهمیت اساسی داشت و آن اینکه ایران جزء ده کشور اول جهان در تولید گازهای گلخانه‌ای است. ایران در عین حال جزء کشورهای درگیر با مسأله خشک‌سالی است. بر این اساس، برخی رسانه‌ها انتظار حضور گسترده‌تری از ایران داشته و عدم حضور رئیس‌جمهور ایران را نشانه دست کم گرفتن کنفرانس توسط ایران ارزیابی کردند. آنها اشاره داشتند که علاوه بر غیبت مقامات ارشد در کنفرانس، ایرانی‌ها در نمایشگاهی که به منظور ترویج برنامه‌های زیست محیطی برگزار شده بود، فاقد غرفه بودند. با این همه، مواضع اصولی و نکته‌بینانه نماینده ایران در کنفرانس برای بسیاری رسانه‌ها جالب توجه بود

